

JERNTÆPPET 2

Af Asger Aamund, den 15. august 2014

” Det lyder som et eventyr, et sagn fra gamle dage. En røvet datter, dybt begrædt er kommet frelst tilbage. Du kommer klædt i hvidt og rødt og smiler os i møde. Hil dig vor moders øjensten i nytids – morgenrøde”.

Sådan skrev forfatteren og samfundsrevseren Henrik Pontoppidan i 1918 i anledning af den forestående genforening med det Sønderjylland, vi måtte afstå efter nederlaget i 1864-krigen. Digtet blev hurtigt folkeeje, fordi det ramte præcist i hjertekulen på de fleste danskere, der var i oprigtig sorg over tabet af Sønderjylland. For os moderne europæere kan det måske være vanskeligt at forstå og acceptere, at de fleste russere rummer lignende følelser over for tabet af Ukraine. I 1654 aflagde den ukrainske kosak-fyrste troskabsed til den russiske zar og bragte dermed landet ind under russisk suverænitet efter mange århundreders omskiftelige tilhørsforhold og statsidentitet. Selv om Ukraine forblev en del af zarernes Rusland og af det efterfølgende Sovjetunionen, har ukrainerne altid betragtet sig som en slags fristat, hvad der har ført til en lang række større og mindre konflikter med den russiske storebror. Den foreløbige kulmination indtraf under Stalins terrorregime i begyndelsen af 1930'erne, hvor de ukrainske bønder og husmænd modsatte sig tvangskollektiveringen af deres gårde og marker. Stalin svarede igen med omfattende kornrequisitioner, der ribbede bønderne for ikke bare kornlagrene, men også såsæden til kommende års afgrøder. Resultatet blev en planlagt hungerkatastrofe, der kostede 5 millioner ukrainere livet. Hertil kom de mange hundredtusinder, der forsvandt i Sibiriens koncentrationslejre. Gulag-systemet, som en bulgarsk historiker har beskrevet som 'Auschwitz uden krematorier'. De fleste russere mener, at en mindre pro-amerikansk klike i Ukraine kuppede sig til selvstændighed i de kaotiske år efter sovjetstatens sammenbrud. Det siges, at russerne ikke sover trygt om natten, så længe de har naboer. Det blødende, nationale russerhjerte vil derfor meget gerne have Ukraine tilbage i folden på den ene eller anden måde. Russeren tror beredvilligt på den nationale myte om, at vestmagterne arbejder målrettet og uophørligt på at forhindre Rusland i at indtage sin retmæssige position på den globale scene som politisk og militær stormagt. Optagelsen af de tidligere våbenbrødre fra Warszawapagten i NATO og EU blev i Rusland vurderet som ekstremt fjendtlige handlinger direkte vendt mod Ruslands nationale sikkerhed. Den moderne russiske formynderstat under Vladimir Putins ledelse hælder bevidst benzin på dette bål af fremmedhad og mistænksomhed. Putin-regimet sidder i dag så tungt på de russiske medier, at den almene russiske befolkning ikke opfatter Rusland som på nogen måde delagtig i nedskydningen af det malaysiske passagerfly for nylig. I Rusland ser man ikke Putin som en sørøverkaptajn på erobringstogt, men som den ansvarlige, myndige og omsorgsfulde regent, der som en anden Christian den 10. snart vil ride over grænsen på en hvid hest og formelt besegle genforeningen med den røvede datter.

Putin er en begavet mand, der ved, hvad han kan opnå og, hvad han ikke kan opnå. Det er næppe målet at indlemme Ukraine i det russiske rige, men snarere at sikre, at Ukraine bliver en del af den russiske autoritets-sfære på samme måde som de østeuropæiske lande, der havnede på den forkerte side af jerntæppet. DDR, Polen, Tjjetoslovakiet og Ungarn spillede nok formelt hver deres instrument i det røde kapel, men det var sovjetstaten, der med taktstokken i hånden bestemte, hvad der skulle spilles og, hvordan der skulle spilles. Derfor vil vi nu se et nyt jerntæppe, der sænker sig fra Østersøen til Sortehavet. Det kommer ikke til at ligne det gode gamle jerntæppe fra den kolde krig, men det bliver etableret af den samme grund. Putin er tidligere KGB-chef i DDR. Han kan sin politiske historie og ved, at jerntæppet

gennem en total isolation af vestlig politisk, økonomisk og kulturel indflydelse reddede det håbløse socialistiske system for undergang gennem årtier. Den totale, altomfattende isolation virker derfor systembevarende for diktaturstater – som Rusland jo er i dag – og ikke systemomstyrtende, således som vi tror i de vestlige demokratier. 13 års behårde sanktioner mod Saddam Husseins Irak væltede ikke diktatoren. Årtiers sanktioner mod militærjuntaen i Burma var ligeledes virkningsløse. For at forstå jerntæppets konserverende virkning på det kommunistiske system, skal man forstille sig et Europa efter anden verdenskrig uden jerntæppet, men med åbne statsgrænser: I Tjecoslovakiet henslæber maskinarbejderen et trist ikke-liv i en trang og overfyldt lejekaserne. Hans kone må hver dag styrte rundt for at finde en kø, hun kan stille sig op i med sit indkøbsnet. Måske vil der være en stump pølse eller en luns kylling at få. Ellers vanker der igen, igen kogte kartofler og kål til aftensmad. Nu tager maskinarbejderen en tur over grænsen for at se, hvordan hans kollega den tyske maskinarbejder lever. Han bor i en moderne, lys og rummelig lejlighed. Her er pæne møbler og et stort tv-apparat. Familien køber ind i et velforsynet supermarked. Tyskeren ejer en folkevogn og har råd til sommerferie i Spanien. Det kommunistiske system havde naturligvis ikke overlevet denne grusomme konfrontation, men den selvvalgte isolation forlængede døds kampen i årtier.

Nu har Rusland atter brug for at holde de vestlige demokratier lidt på afstand, således at Putin kan operere friere i og omkring Ukraine. Han behøver ikke at etablere et egentligt jerntæppe. Det har han folk til. Nemlig os i EU og USA: Putin iværksætter provokationer. Vesten svarer med sanktioner. Putin lancerer mod-sanktioner i bedste forståelse med den russiske folkestemning. Putin opnår herved lige nøjagtig den grad af isolation, der styrker det nationale sammenhold, og som nærer den folkelige forestilling om det ondsindede Vesten. EU og USA har fravalgt enhver form for militær intervention i Ukraine-konflikten. Det ved Putin, og derfor er han på vinderkurs. I EU sidder vi nu passive i vores afmagt og rådvildhed. Den tidligere amerikanske forsvarsminister Donald Rumsfeld sagde en gang, at man kommer langt med et venligt smil. Men at man kommer endnu længere med et venligt smil og en pistol. I EU har vi vinket farvel til våbnene under alle former og sidder nu tilbage med kun et smil. Citronsmilet.